

KS. STANISŁAW DYK

MISTERIUM WCIELEŃ W PRZEPOWIADANIU HOMILIJNYM
STUDIUM NA PODSTAWIE LEKCJONARZA
UROCZYŚCISCI NARODZENIA PAŃSKIEGO

THE MYSTERY OF THE INCARNATION AND PREACHING A HOMILY
A STUDY BASED ON THE LECTIONARY NATIVITY CELEBRATIONS

A b s t r a c t. The Solemnity of the Nativity includes four formulas for celebrating the mystery of the Incarnation. Thanks to the unique theological *crescendo*, the Lectionary texts lead the community to the depths of this mystery in order to discover its meaning. The Lectionary readings take into account the direction of the interpretation of the mystery of the Incarnation, appropriate for both bottom-up and top-down Christology. In preaching a homily, we ought to rather appreciate the bottom-up approach appropriate for Christology that is dynamic and functional. A homily for this celebration should lead the faithful to contemplate God, who in Jesus Christ comes to meet man and is incarnated in human history, living in solidarity with mankind. In this way, he restores the transcendent dimension of human existence. By renewing the mystery of the Incarnation in the liturgy, God the Father, in the power of the Holy Spirit, enables man to be united with His Son so that he could open man to his first image of God, which was distorted by original sin. The homily is also to show how this mystery continues on in the life of believers through the implementation of Jesus' existence that is revealed in the humility of the Incarnation and the poverty of the birth in a Bethlehem shed.

Key words: Mystery of the Incarnation; the homily; Mass Lectionary; the Solemnity of the Nativity.

Krótki czas trwania okresu Narodzenia Pańskiego nie pozwala na szerokie użycie tekstów świętych i dlatego linie tematyczne w nich zawarte pozostają raczej nie do końca rozwinięte. Wiele trudnych do rozwiązania problemów

---

Ks. prof. dr hab. STANISŁAW DYK – kapłan diecezji kieleckiej; wykładowca homiletyki i teologii ewangelizacji w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie; wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Homiletów Polskich; kierownik Katedry Homiletyki KUL; konsultor Komisji Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski; adres do korespondencji: ul. Radziszewskiego 7, 20-039 Lublin; e-mail: standyk@kul.pl

redaktorom nowego Lekcjonarza dostarczyły następujące kwestie: obecna w tym okresie koncentracja innych świąt (Świętej Rodziny, Świętej Bożej Rodzicielki, Imienia Jezus); rozwój historyczny (nie zawsze współbrzmiały) relacji między uroczystościami Bożego Narodzenia i Epifanii; tematyczne wpływy chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu obecne w uroczystości Epifanii; problem umieszczenia święta Chrztu Jezusa oraz ważne tematy tam zawarte. W efekcie tych wszystkich problemów pojawiła się tu swoista, tematyczna hybryda¹. Stąd też w poniższym opracowaniu skupimy się przede wszystkim na teologicznej wymowie Lekcjonarza celebracji, które ściśle odnoszą się do misterium Wcielenia. Analizie poddany zostanie Lekcjonarz uroczystości Narodzenia Pańskiego. Z racji ograniczonych ram opracowania pominięta zostanie interpretacja Lekcjonarza II Niedzieli po Narodzeniu Pańskim, którego wymowa także związana jest z misterium Wcielenia². Uroczystość Narodzenia Pańskiego stanowi jedyny przypadek w okresie roku liturgicznego, kiedy liturgia pomnożyła formuły celebracji tego samego misterium – mamy tu wieczorną Mszę wigilijną, w nocy, o świcie i w dzień. Poprzez swoiste teologiczne *crescendo* teksty Lekcjonarza prowadzą wspólnotę do wnętrza tego misterium, aby go kontemplować, celebrować i odkrywać jego znaczenie w życiu. Treść poniższego artykułu śledzić będzie sekwencję owych celebracji ukazując wymowę Lekcjonarza w potrójnej odsłonie: wyjaśnienie słowa Bożego, liturgiczna aktualizacja słowa Bożego oraz ukazanie przykładów, w jakich misterium Wcielenia może znaleźć swoją kontynuację w życiu wierzących³. Artykuł zostanie uzupełniony wskazaniem dotyczącym sposobu homilijnego przekazu misterium Wcielenia⁴.

---

¹ Por. A. BERGAMINI, *Chrystus świętem Kościoła. Rok liturgiczny. Historia, celebracja, teologia, duchowość, duszpasterstwo*, Wydawnictwo Franciszkanów „Bratni Zew”, Kraków 2003, s. 145-169; A. CARIDEO, *Il Lezionario del tempo di Natale. Oggi è nato per voi il Salvatore*, in: autori vari, *Il messale Romano del vaticano II. Orazionale e lezionario*, vol. I. *La celebrazione del Mistero di Cristo nell'anno liturgico*, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1984, s. 71.

² „W Wigilię i podczas trzech Mszy Narodzenia Pańskiego zarówno czytania prorockie jak i inne czytania zostały wybrane na podstawie tradycji rzymskiej. [...] W drugą niedzielę po Narodzeniu Pańskim czytania odnoszą się do tajemnicy wcielenia”. ŚWIĘTA KONGREGACJA KULTU BOŻEGO, *Wprowadzenie do drugiego wydania Lekcjonarza mszalnego*, Pallottinum, Poznań 2011, nr 95.

³ Por. KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Dyrektorium Homiletyczne*, Pallottinum, Poznań 2015, nr 12-15 [dalej skrót: DH]; zob. S. DYK, *Homilia – droga do żywego poznania misterium Chrystusa*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2016.

⁴ W opracowaniu pojawiają się także pojedyncze odniesienia do tekstów eucharystycznych stanowiących ważny klucz interpretacyjny dla czytań Lekcjonarza. Będą to jednak jedynie odniesienia aluzyjne. Euchologium okresu Narodzenia Pańskiego bowiem zawiera w sobie bardzo bogaty materiał teologiczny i jest świadectwem znaczenia, jakie misterium Wcielenia miało w tradycji Kościoła. Choćby z tych racji szczegółowe omówienie tych tekstów wymaga osobnego opracowania.

1. WIECZORNA MSZA WIGILIJNA

Głównym motywem czytań tej celebracji jest podkreślenie Dawidowego pochodzenia Jezusa oraz wskazanie na wypełnienie się w Nim starotestamentalnych obietnic. Wszystkie czytania Lektionarza (podobnie jak modlitwy zawarte w Mszałe⁵) dotyczą czasu przyszłego i „wyrażają natężone oczekiwanie; w pewnym sensie ta Msza jest esencją całego okresu adwentowego” (DH 112). I tak, Ewangelia dnia (Mt 1,1-25) jest już obecna po części w Lektionarzu w IV Niedzieli Adwentu, cyklu A. Tutaj jednak tekst ewangelijny zostaje rozszerzony o „rodowód Jezusa Chrystusa syna Dawida” (1,1-17) oraz o krótką notę o narodzeniu Zbawiciela (w. 25). Pierwszy dodatek ma za cel przedstawić narodzenie Jezusa jako wypełnienie obietnic danych Abrahamowi, Dawidowi, a także ludowi Izraela, który doświadczał ciężkiego losu niewoli. Związek genealogiczny Jezusa z Dawidem i Abrahamem podkreśla kontynuację historii zbawienia, która znajduje swój szczyt w darze Zbawiciela – Syna Bożego narodzonego z Maryi mocą Ducha Świętego. W Nim Bóg będzie „ze swym ludem” na zawsze⁶. Drugi dodatek wykorzystany jest na użytek celebracji, która rozpoczyna świętowanie Bożego Narodzenia. W ten sposób także uzupełniona zostaje Łukaszcza narracja o narodzinach Jezusa, która proklamowana będzie we Mszy w nocy. Z Ewangelią dnia ściśle łączy się drugie czytanie zawierające świadectwo Pawła o Chrystusie, Synu Dawida (Dz 13,16-17.22-25). Paweł w swojej mowie w Antiochii Pizydyjskiej podkreśla właśnie Dawidowe pochodzenie Jezusa oraz wypełnienie się w Nim obietnic danych Izraelowi. Podobnie też jak w genealogii zawartej w Ewangelii nakreślone są główne linie historii zbawienia z jej punktem kulminacyjnym w Osobie Jezusa Chrystusa: wybór patriarchów, wyzwolenie z niewoli w Egipcie, wejście do Ziemi Obiecanej i ustanowienie ludu Izraela jako królestwa, dynastia Dawidowa, z której będzie pochodził Jezus. Kluczowy dla mowy Pawła werset 23 podkreśla zbawczą inicjatywę Boga, obietnicę daną Izraelowi oraz jej wypełnienie w Jezusie Zbawicielu. Jest to bezpośrednio nawiązanie do 21 wersetu Ewangelii, w którym mowa jest o nadaniu Dziecię-

---

⁵ „Prawie wszystkie modlitwy dotyczą czasu przyszłego: „rano ujrzycie Jego chwałę” (antyfona na wejście); „spraw, abyśmy całym sercem przyjęli Twojego Syna jako naszego Odkupiciela” (kolekta); „jutro będzie zgładzona nieprawość ziemi” (werset z alleluja); „Wszechmogący Boże, daj nam z nową gorliwością złożyć Ofiarę w Wigilię Narodzenia Pańskiego” (modlitwa nad darami); „objawi się chwała Pańska” (antyfona na komunię)” (DH 112).

⁶ Por. G. SENDERSKI, *Ewangelia dzieciństwa Jezusa według Mateusza we współczesnym nauczaniu Kościoła*, w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, red. J. Kudasiewicz, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1991, s. 198-205.

ciu imienia Jezus, o jego znaczeniu (Zbawiciel) oraz o ludzie Izraela, przeznaczonym do zbawienia. Zawarte w tym wersecie wspomnienie o przebaczeniu grzechów znajdzie także swą kontynuację w 24 wersecie mowy św. Pawła. Z tematyką zbawienia i przebaczenia grzechów koresponduje mocno werseć allelujacyjny: „Jutro będzie zgładzona nieprawość ziemi i Zbawiciel świata będzie panował nad nami”. Tym samym kryje się tu sugestia wskazująca na główną wymowę tekstów Lekcjonarza. Treść pierwszego czytania (Iz 62,1-5) z kolei jest dobrze usadowiona w kontekście pozostałych czytań. Jest to orędzie o tym, że Pan nie opuścił swego ludu (w. 4), lecz że spełnia obietnicę zbawienia. Więcej nawet, lud będzie nazywał się: „moje w nim upodobanie”⁷ (por. hymn uwielbienia aniołów w Łk 2,14, który proklamuje się we Mszy w nocy). Warto dodać, że odnowiony związek Zbawiciela ze swoim ludem opisany jest za pomocą terminologii małżeńskiej.

Cała historia zbawienia, aż do ostatecznego wypełnienia obietnicy daru Syna i Ducha (por. Ewangelia, II czytanie), znajduje swoją aktualizację w Eucharystii. W Eucharystii Duch i Oblubienica mówią: „Przyjdź Panie Jezu” (Ap 22,17.20; por. I czytanie). To wtedy Pan przychodzi, aby zbawić swój lud od grzechów – aby uczynić go „sprawiedliwym” (I czytanie). W homilii warto zatem nawiązać do aklamacji: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata”. Tym samym można uświadomić wiernym, że Dziecię, które się rodzi, przychodzi na świat, aby stać się Barankiem, który zbawi świat od grzechu i wprowadzi komunie pomiędzy Bogiem a ludźmi. Komunie tę wierni mogą smakować właśnie przy ołtarzu eucharystycznym.

Uczestnicy tej celebracji wezwani są przede wszystkim do radosnego oczekiwania tak bliskiej już celebracji misterium Narodzenia Pańskiego. Wszystkie czytania Lekcjonarza skierowane są ku tej liturgicznej przyszłości⁸. Oczekiwaniu na celebrację towarzyszyć ma także oczekiwanie ostatecznego powrotu Pana – Sędziego. Również i to oczekiwanie ma być radosne i pozbawione lęku. Jest to bowiem oczekiwanie Sędziego, który jest zarazem Zbawicielem narodzonym

---

⁷ „Myśl proroka przedstawia charakterystyczną «odmianę losu» świętego miasta, porównując jej tragiczną przeszłość ze zbawczą teraźniejszością. Przemianę tę wyraża symboliczna zmiana imienia. W okresie gniewu Bożego Jerozolima nosiła na sobie piętno hańby i oddalenia od swego Boga; niegdyś wybrana jako oblubienica, stała się przykładem kary. Dzięki miłosierdziu Bożemu ma się stać w zbawczej teraźniejszości przedmiotem jego upodobania, godna Jego odwiecznej miłości. [...] Będzie ona [...] odbiciem piękności Bożej (por. Iz 28,5)”. L. STACHOWIAK, *Narodzenie Pańskie. Wieczorna msza wigilijna. Pierwsze czytanie*, w: *Komentarze biblijne do czytań mszalnych. Święta*, red. J. Homerski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1981, s. 7.

⁸ Por. DH 12.

jako Syn Dziewicy Maryi. Ów nowo narodzony Zbawiciel to Dziecię szlacheckiego pochodzenia (syn Abrahama i Dawida), które dźwiga na sobie grzech całej ludzkości opisanej w Mateuszowej genealogii. Wspomniane są w niej bowiem kobiety grzechu reprezentowane przez Tamar, Rachab, Rut, Batszebę. Genealogia ukazuje zatem jak Wcielenie Boga w historię człowieka przyjmuje jego nędzę po to, aby go zbawić. Widać wyraźnie jak grzech człowieka spotyka się z Bogiem wiernym swoim zbawczym obietnicom. Chrześcijanin doświadczył już tego zbawienia we chrzcie i Eucharystii. Teraz zatem, jako człowiek odkupiony, ma już w sobie moc do zerwania ze swoim grzechem⁹.

2. UROCZYSTOŚĆ NARODZENIA PAŃSKIEGO – MSZA W NOCY

Liturgia słowa Bożego tej celebracji zdominowana jest przez temat objawienia „chwały” Bożej w darze Zbawiciela ofiarowanego ludziom oraz temat „radości” motywowanej przyjęciem Ewangelii. We Mszy wieczornej proklamowane było skąpe opowiadanie Mateusza (Mt 1,25). Teraz odczytuje się narrację Łukasza, szeroką i bogatą w aspekty teologiczne (Łk 2,1-14). Dawidowe pochodzenie Jezusa znajduje w tekście Łukasza szczególne podkreślenie: Jezus rodzi się w mieście Dawidowym (w. 4), gdzie udaje się Józef, ponieważ pochodził z „domu i rodu Dawida”. W ten sposób wypełnia się proroctwo, które było dominującym motywem liturgii IV niedzieli Adwentu. Druga część Ewangelii (w. 8-14) opowiada o zwiastowaniu danym pasterzom: rozpoczyna się „manifestacja chwały Pańskiej”, która osiągnie swój szczyt w zmartwychwstaniu Jezusa¹⁰. Nie przypadkiem zatem Łukasz używa takich terminów, jak światło, strach, radość także w opowiadaniach o zmartwychwstaniu (por. Łk 24,4.5.12.38.41). Werset 10, który stanowi centrum ewangelicznego orędzia, znajduje swoje odniesienie w innym tekście Łukasza – Dz 2,36, który jest zwieńczeniem mowy Piotra w dniu Pięćdziesiąticy. W obydwu tekstach znajduje się temat orędzia danego „całemu ludowi” (Łk 2,10) lub „całemu domowi Izraela” (Dz 2,36). Identyczne są także tytuły nadane Jezusowi: „Pan” i „Chrystus”; w mowie Piotra to poprzez zmartwychwstanie Ojciec uczynił Jezusa Panem i Chrystusem (Mesjaszem); dlatego

---

⁹ Por. R. DE ZAN, *L'uomo diventa divino solo quando accoglie Dio che si fa uomo*, w: R. DE ZAN, R. LAURITA, *La Parola per la Chiesa. Commento alle letture delle domeniche e delle feste. Anno A*, Edizioni Dehoniane, Bologna 2007, s. 27-28.

¹⁰ Zob. M. MASINI, *Adwent, Boże Narodzenie, Uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki*, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2002, s. 107-110.

Łukasz już w orędziu o narodzinach Zbawiciela antycypuje tytuły dane Zmartwychwstałemu. W końcu także życzenie „pokoju”, wypowiedziane przez aniołów w Łk 2,14, znajduje swój odpowiednik w słowach Zmartwychwstałego udzielającego pokoju swoim uczniom (por. Łk 24,36)¹¹. Pierwsze czytanie to prorocтво Izajasza (Iz 9,2-4.6-7), które po włączeniu do liturgii tego dnia jawi się jako wzruszające echo tematów obecnych w Ewangelii. W ten sposób celebrowanie liturgiczne ukazuje orędzie ewangeliczne jako wypełnienie największych tęsknot Izraela, który w momencie opresji (w. 1) zdaje się całkowicie na nadzieję zbawienia przychodzącego od Boga – Jego wyzwoliciela (w. 3). Z Ewangelią współbrzmia także tematy światła (w. 1), radości (w. 2), zbawienia (w. 3), pokoju (w. 5-6), pochodzenia Dawidowego (w. 6). Tytuł „dziecię” (w. 5) jest tradycyjnie podjęty przez liturgię Bożego Narodzenia i przypisany Jezusowi¹². Z tekstem tym doskonale komponuje się Psalm responsoryjny, który podejmuje tematy orędzia zbawienia i radości, które są udziałem wszystkich narodów i całego kosmosu. Tekst z Listu do Tytusa (Tt 2,11-14) podejmuje bowiem centralne tematy Ewangelii i pierwszego czytania: powszechne zbawienie (w. 11.14) dokonane przez łaskę Boga w chwalebnym objawieniu się Zbawiciela Jezusa Chrystusa (w. 13); wskazuje na perspektywę eschatologiczną (w. 13) oraz łączy zwiastowane orędzie z egzystencjalnym zaangażowaniem wierzących (w. 12), aby wypełnił się w nich dar oczyszczenia dokonany przez Zbawiciela, który „wydał siebie samego za nas” (w. 14)¹³.

Szczególnie w oparciu o drugie czytanie łatwo dostrzec powiązanie misterium Bożego Narodzenia z celebracją eucharystyczną, która jest: pamiątką zbawienia dokonanego historycznie w Jezusie; momentem orędzia i oczekiwania eschatologicznego; darem Ducha Zmartwychwstałego dla uczynienia owocnym w życiu chrześcijan Bożego daru zbawienia; momentem intensywnego wyrażenia radości z powodu mesjanistycznego daru pokoju w Ciele i Krwi Zbawiciela, który „dał siebie samego za nas”, aby nas oczyścić. Warto przywołać tu orędzie anioła podjęte przez refren Psalmu responsoryjnego: „Dziś się narodził Chrystus Pan, Zbawiciel”. Owo „dziś” znaczy, że wspólnota wierzących, celebrując Boże Narodzenie, nie świętuje urodzin Jezusa, lecz

---

¹¹ Por. A. CARIDEO, *Il Lezionario del tempo di Natale*, s. 76.

¹² Por. P.R. SCALABRINI, *Natale del Signore. Interpretare i testi*, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 145 n.

¹³ Por. S. PINTO, *Natale del Signore. Interpretare I testi*, „Servizio della Parola” (413) 2009, nr 41, s. 169-171.

zbliży się do tego misterium, aby w nim uczestniczyć¹⁴. Bóg bowiem mocą Ducha Świętego w „tu i teraz” Eucharystii urzeczywistnia to, co ogłosił w swoim słowie. Każdy uczestnik zgromadzenia liturgicznego może w wierze zbliżyć się do Nowonarodzonego Dziecięcia, w którym „mieszka cała pełnia Bóstwa, Bóstwo na sposób ciała, w której to pełni mamy swój udział” (por. Kol 2,9-10). Zbawienie, jakie otrzymujemy w tej celebracji, opisane jest w jedenastym wersecie wspomnianego wyżej Listu do Kolosan: „I w Nim też otrzymaliście obrzezanie, nie z ręki ludzkiej, lecz Chrystusowe obrzezanie, polegające na zupełnym wyzbyciu się grzesznego ciała” (Kol 2,11). Chodzi o to, że chrzest umożliwił nam zwycięstwo nad tyranią popędów natury, zepsutej przez grzech pierworodny. Są one reprezentowane w Ewangelii dnia choćby przez możnych tego świata, jak cesarz August czy zarządca Syrii Kwiryniusz. Eucharystia pomaga nam na nowo doświadczyć zbawczych skutków naszego chrztu. Stąd też właściwą odpowiedzią wiernych daną Bogu już w samej Eucharystii powinno być radosne dziękczynienie. Ponieważ w Jezusie Bóstwo „istniało na sposób ciała” (Kol 2,10), a w celebracji liturgicznej objawia się Ono na sposób znaków, stąd też w homilii warto odwołać się do znaków liturgicznych. Można w tym względzie nawiązać do znaku światła bądź do korporału będącego także znakiem pieluszek, w które Maryja „owinęła” Nowonarodzone Dziecię¹⁵.

Poprzez kontemplację misterium Wcielenia w celebracji liturgicznej chrześcijanin doświadcza antycypacji w niebieskiej chwale. Poprzez przyjęcie Komunii Świętej zostaje upodobniony do Jezusa, który przychodzi na świat w znaku pokory, delikatności i miłości. W tekście Ewangelii widać wyraźnie kontrast pomiędzy niewrażliwością i pychą tych, którzy nie przyjmują Nowonarodzonego (mieszkańcy Nazaretu, wielcy tego świata) a pokorą pasterzy, którym jako pierwszym (bo gotowym na Jego przyjęcie) objawił się Jezus. Chrześcijanin, upodobniony do swego Pana, jest zatem pokorny wobec drugiego człowieka, potrafi uszanować jego wybór i jest gotowy na przyjęcie odrzucenia¹⁶. W homilii warto zatem przypomnieć wiernym wezwanie zawarte w drugim czytaniu: „wyrzeknijcie się bezbożności i żądz światowych”. Chodzi tu o wyrzeczenie się pogańskiego stylu życia, który w kontekście tej celebracji jawi się jako pycha, niewrażliwość.

---

¹⁴ Por. DH 117.

¹⁵ Por. B. NADOLSKI, *Leksykon symboli liturgicznych. Per visibilia ad invisibilia*, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2010, s. 164 n.

¹⁶ J. PRACZ, *Ewangelia dzieciństwa według Łukasza*, w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, s. 264 n.

3. MSZA O ŚWICIE

Tematem centralnym tekstów Lekcjonarza jest itinerarium wiary, która jest darem Boga (I i II czytanie) i bierze swój początek z przyjęcia Dobrej Nowiny (Ewangelia). Ewangelia dnia (Łk 2,15-20) jest kontynuacją Łukaszowej perykopy ze Mszy w nocy, która kończyła się na orędziu anioła danym pasterzom. Tekst ewangelijny ukazuje reakcję pasterzy na owo orędzie. Odpowiedź pasterzy ukazana została według schematu typowego dla nowotestamentalnych tekstów narracyjnych. Na początku itinerarium wiary stoi orędzie o faktach zbawczych. Odpowiedź wiary wyrażona jest za pomocą charakterystycznych czasowników, jak: „słuchać”, „iść”, „widzieć”. Wiara znajduje swój szczyt w wysławianiu Boga oraz świadectwie wobec innych. Podobny schemat mamy choćby w drugim rozdziale Dziejów Apostolskich czy też w perykopie Rz 10,13-17. Itinerarium to ukazane jest w sposób skondensowany w ostatnim wersecie Ewangelii dnia (w. 20), lecz w formie inwersji: pasterze wrócili (czyli szli), wielbili i wysławiali Boga „za wszystko, co słyszeli i widzieli, jak im to zostało powiedziane” w orędziu anioła¹⁷. Tekst pierwszego czytania (Iz 62,11-12) jest zakończeniem orędzia TrytoIzajasza. Od wersetu dziesiątego (nie umieszczonego w tym czytaniu) jasne jest, że jest to orędzie dane Izraelitom znajdującym się jeszcze w niewoli. Z kolei ci, którzy znajdują się już w Jeruzalem, wezwani są do przygotowania drogi powrotu dla jeszcze zniewolonych, aby i oni doświadczyli radości bycia „odkupionymi przez Pana” i „Ludem Świętym” (w. 12)¹⁸. W czytaniu tym pojawiają się, podobnie jak w Ewangelii, tematy zbawienia i jego doświadczenia („oto” zbawienie). Tematy te ukazane są w połączeniu z ruchem: pasterzy do Jeruzalem, Izraelitów z niewoli do ich ziemi. W taki sposób właśnie realizuje się dynamika chrześcijańskiej wiary. Drugie czytanie z kolei (Tt 3,4-7) to bardzo bogaty tekst teologiczny. Włączony w parenetyczny kontekst pozostałych tekstów, podkreśla jak zbawienie ogłoszone przez proroków i „widziane” przez pasterzy, jest doświadczone przez wszystkich wierzących odnowionych przez „obmycie w Duchu Świętym”. Tekst ten ma dużą nośność teologiczną zarówno w perspektywie historiozbawczej, jak też i trynitarniej. Warto zauważyć, jak liturgia tego dnia podkreśla pamiętkę „narodzin” Zbawiciela w sercach wierzących poprzez moc Ducha Świętego. Chodzi o odnowienie zbawionych w obmyciu Ducha posłanego od Ojca przez Chrystusa. W końcu warto zwrócić uwagę na bogatą terminologię zbawczą obecną w drugim czytaniu:

¹⁷ Por. tamże, s. 266; A. CARIDEO, *Il Lezionario del tempo di Natale*, s. 78.

¹⁸ Por. P.R. SCALABRINI, *Natale del Signore*, s. 151 n.

„nasz Zbawiciel” odniesione do Ojca i Jezusa Chrystusa; „zbawił nas”; „odrodzenie”, „odnowienie”; „usprawiedliwieni Jego łaską”; „stali się w nadziei dziedzicami życia wiecznego”¹⁹.

W Eucharystii dokonuje się itinerarium wiary: uczestnicy zgromadzenia liturgicznego przechodzą od orędzia Słowa do odpowiedzi wiary, która wyraża się w „Amen” przyjęcia orędzia, przechodzi w uwielbienie Boga za dar zbawienia²⁰ i osiąga swój szczyt w geście jedzenia i picia Chleba i Wina, które udzielają Ducha Zmartwychwstałego i antycypują w życiu wierzących eschatologiczny dar życia wiecznego (Ewangelia i II czytanie). W Eucharystii odnawia się otrzymany na chrzcie świętym dar „obmycia odradzającego i odnawiającego w Duchu Świętym” (II czytanie). Duch Święty komunikuje wiernym „dobroć i miłość” Boga. Ten sam Duch Święty, który zstąpił na Maryję i „osłonił Ją” w momencie Wcielenia (por. Łk 1,35), napęłnia teraz wierzących, którzy celebują „światło”, jakim jest przyjście Zbawiciela (por. refren Psalmu responsoryjnego). W ten sposób realizuje się doświadczenie narodzin Zbawiciela w sercach uczestników zgromadzenia liturgicznego – aktualizuje się historia zbawienia ukazana w Piśmie Świętym, dokonuje się oczyszczenie i definitywne wyzwolenie wierzących (I czytanie). Radość i uwielbienie zaś to postawy właściwe odpowiedzi dawanej Bogu już w przestrzeni celebracji (por. Psalm resp.).

Ewangelia dnia pokazuje pasterzy, którzy zostali zastani przez aniołów przy ich codziennych zajęciach. Dzięki objawieniu, otrzymanemu od aniołów, pasterze mogą już inaczej patrzeć na swą codzienność – mogą interpretować ją w świetle Dobrej Nowiny o narodzeniu Zbawiciela. Tekst Łk 2,15-20 kontynuuje opowiadanie ewangeliczne ze Mszy w nocy. Pasterze, klasa społeczna wzgardzona i wykluczona przez „pobożnych” ludzi Jerozolimy, są tymi, którzy jako pierwsi spotykają się ze Słowem wcielonym i pierwszymi, którzy poświadczają to, co stwierdził już Mateusz: tylko człowiek oświecony z wysoka jest zdolny do rozpoznania planu Boga także w tej rzeczywistości, która po ludzku uważana jest za nie ważną i nie istotną. Pasterze, kierowani przez słowa aniołów, szukają i znajdują „znak” – Dziecię. W końcu pasterze dają świadectwo o misterium, które poznali poprzez swoją otwartość na to, co transcendentne. Do podobnej releksji swego życia wezwani są także uczestnicy zgromadzenia liturgicznego. Mają oni uświadomić sobie, że Bóg „rodzi się w ich codzienności”. Także i Maryja w codzienności rozważała misterium Wcielenia dokonując duchowej pielgrzymki pomiędzy Pismem a wydarzenia-

¹⁹ Por. A. CARIDEO, *Il Lezionario del tempo di Natale*, s. 78 n.

²⁰ Por. J. PRACZ, *Ewangelia dzieciństwa według Łukasza*, w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, s. 266.

mi swego życia. Tego rodzaju hermeneutyka chrześcijańskiego życia ma dokonywać się w przestrzeni codziennej modlitwy. Warto zauważyć, że użyty w Ewangelii grecki imiesłów *syμβάλλουσα* („rozważała”) wskazuje na cierpliwy wysiłek Maryi polegający na odniesieniu wydarzeń swego życia do światła Pisma tak, aby w tym świetle te wydarzenia zrozumieć²¹. Uczestnicy zgromadzenia liturgicznego wezwani są także do podzielenia się swym doświadczeniem z tymi, którzy pozostają jeszcze w niewoli swoich lęków i niewiary (por. I czytanie). W ten sposób przygotowują im drogę powrotu do Boga, a tym samym do duchowej wolności.

4. MSZA W DZIENÍ

W centrum czytań Lekcjonarza znajduje się orędzie o Zbawicielu Izraela i wszystkich ludów ziemi – o chwalebnym Synu Boga, równym Ojcu, posłanym między ludzi i dla ludzi. Dwa bardzo nośne teksty chrystologiczne, zawarte w Ewangelii dnia i w drugim czytaniu, dają jasne wyjaśnienie natury wcielnego Słowa Bożego. Ewangelia dnia (J 1,1-18) zawiera w sobie wiele linii teologicznych. Nie sposób je ukazać za pomocą spojrzenia ograniczonego do jednego artykułu. Nie można też je wszystkie zamieszczać w jednej homilii. Warto zatem podkreślić jedynie te tematy, które są typowe dla uroczystości Narodzenia Pańskiego. Są nimi: Boża inicjatywa stworzenia i odkupienia (w. 3.6.10.13); Światłość; świadectwo; wiara wyrażona za pomocą takich terminów, jak: przyjąć, rozpoznać, oświecić, objawić, widzieć; ludzkie narodziny Syna Bożego i duchowe odrodzenie wierzących – odrodzenie z Boga (w. 12-13); wypełnienie historii zbawienia w Jezusie Chrystusie (w. 16-17)²². Mówiąc inaczej: w dniu Narodzenia Pańskiego wspólnota celebrowa obecność Boga w Osobie Jezusa Chrystusa („W Nim bowiem mieszka cała Pełnia: Bóstwo na sposób ciała” – Kol 2,9), otrzymuje możliwość poznania Boga poprzez Osobę Chrystusa oraz ma dostęp do zbawienia przyniesionego przez Jezusa. Dar odkupienia, zawarty w tym misterium, rozumiany jest przede wszystkim jako przyjęcie ludzkiego losu naznaczonego grzechem po to, aby odnowić stworzenie, a w nim człowieka wezwanego do pierwotnej świętości²³. Z prologiem Ewangelii według św. Jana połączony został w Lekcjo-

---

²¹ Por. R. DE ZAN, *L'uomo diventa divino solo quando accoglie Dio che si fa uomo*, s. 29.

²² Por. P.R. SCALABRINI, *Natale del Signore*, s. 158-161.

²³ Zob. D.B. BURRELL, *Incarnation and creation: the hidden dimensions*, „Modern Theology” 12(1996), s. 212-220.

narzu tekst z Listu do Hebrajczyków (1,1-6), tworząc wraz z nim nadzwyczajny dyptyk chrystologiczny. Oprócz wstępu (w. 1-4) i antytetycznego wykazania wyższości „Imienia” Jezus nad aniołami czytanie to przedstawia Osobę wcielonego Syna Bożego. Jezus zatem w swojej naturze Syna ukazany jest jako równy Ojcu; w swojej zbawczej misji jako Objawiciel Ojca; w swoim uwielbieniu jako Ten, który „zasiadł po prawicy Majestatu na wysokościach” (w. 3). Warto podkreślić jak sformułowania te tematycznie łączą się z Ewangelią, gdzie pojawiają się terminy: Syn, Słowo objawiające Ojca ludziom, stworzenie poprzez Syna, odkupienie w Synu²⁴. Pierwsze czytanie (Iz 52,7-10) natomiast podkreśla radość z powodu przyjścia Pana, który niesie „pokój” Izraelowi i wszystkim narodom. Przyjście Pana będzie równoznaczne z Jego tryumfem nad nieprzyjaciółmi swego narodu i przebaczeniem grzechów swemu narodowi. Ten tryumfalny powrót Pana na Syjon widzą strażnicy jerozolimscy (w. 8). Zbawcza perspektywa rozszerzona jest potem na „wszystkie narody” i „wszystkie krańce ziemi” (w. 10)²⁵. Psalm responso-ryjny z kolei zdaje się być liryczną parafrazą tekstu Izajasza.

W Eucharystii Chrystus w sposób pełny i konkretny objawia miłość Ojca dla ludzi. W Nim Bóg przychodzi, aby zamieszkać pośród swego ludu, oświeca swoim światłem tych, którzy w Niego wierzą. Tym zaś, którzy Go przyjmą, spożywając Ciało i Krew Syna, daje moc, „aby się stali dziećmi Bożymi” (J 1,12). To „w tu i teraz” Eucharystii, mocą Ducha Świętego aktualizuje się zatem „narodzenie z Boga” (J 1,13). Chrystus zmartwychwstały ze swojej Boskiej i Ludzkiej „pełni” udziela nam „łaskę po łasce” (J 1,16). W ten sposób czyni nas swoimi „współdziedzicami” (por. Rz 8,17), daje udział w swej Boskiej naturze (por. Ga 4,5-7; 2P1,4), przebóstwa nas. Związek misterium Wcielenia z przebóstwieniem człowieka został jasno wyeksponowany w kolekcie tej celebracji: „Boże [...] daj nam uczestniczyć w Bóstwie Twojego Syna, który przyjął naszą ludzką naturę”. Ukazując powiązanie słowa Bożego z celebracją liturgiczną warto nawiązać do znaku zmieszania wody z winem. Oznacza on połączenie w Chrystusie natur boskiej i ludzkiej. Jednocześnie jest to zapowiedź włączenia wiernych w komunię z Chrystusem²⁶.

Chrześcijanin w Eucharystii został wyzwolony od swego zepsucia (por. II prefacja o Narodzeniu Pańskim) i mocą otrzymanego Ducha Świętego może egzystować w nowy sposób. Daru nowego narodzenia nie wolno odrzucić:

---

²⁴ Por. A. CARIDEO, *Il Lezionario del tempo di Natale*, s. 80; P.R. SCALABRINI, *Natale del Signore*, s. 157 n.

²⁵ Por. L. STACHOWIAK, *Narodzenie Pańskie. Msza w dzień. Pierwsze czytanie*, w: *Komentarze biblijne do czytań mszalnych. Święta*, s. 16-19.

²⁶ Por. B. NADOLSKI, *Leksykon symboli liturgicznych*, s. 385-388.

(por. J 1,11). Historia ostatnich wieków niejednokrotnie ukazała tragiczne skutki wynoszenia człowieka ponad Boga – skutki wiary w „dobrego” człowieka, który potrafi sam siebie zbawić²⁷. Ci, którzy uznają się za wierzących, powinni zatem poddać się przemożnej łasce odkupienia i przemienić swoje życie. W tym miejscu należy zatem wezwać uczestników zgromadzenia liturgicznego do konkretnej przemiany. Można na przykład sformułować wezwanie do, typowych dla tego okresu, postaw pokory, delikatności, pokoju, braterstwa czy szacunku dla drugiego człowieka²⁸.

5. WSKAZANIA DLA PRZEPOWIADANIA MISTERIUM WCIELEŃ

Pogłębiona analiza czytań Lekcjonarza pozwala wskazać podstawowe aspekty homilijnego przekazu misterium Wcielenia:

a) W tekstach świętych Uroczystości Narodzenia Pańskiego obecny jest podwójny kierunek prezentacji kerygmatu o Jezusie Chrystusie: od Jezusa ziemskiego do uwielbionego Pana i Jego wiecznej preegzystencji jako Słowa Bożego (chrystologia oddolna) oraz od boskiego *Lógos* do Tego, który narodził się z Maryi Dziewicy w określonym czasie i miejscu (chrystologia odgórna). Lekcjonarz zbudowany jest na bazie Pisma Świętego, w którym ta podwójna perspektywa jest łatwo zauważalna. Ten podwójny kierunek interpretacji wydarzenia Chrystusa obecny był także w czasie patrystycznej dyskusji na temat dwóch natur Jezusa, co zostało zwieńczone stwierdzeniami Soboru Chalcedońskiego²⁹. Echo tej doktryny widoczne jest wyraźnie w tekstach euchologicznych³⁰.

---

²⁷ Narodzenie Pańskie nie jest świętem człowieczeństwa, lecz jest celebracją misterium Boga, który objawił się na sposób ludzki i pragnie wszystkich ludzi uczynić podobnymi do siebie. Por. O. CASEL, *Misterium świąt chrześcijańskich*, Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2014, s. 32-33.

²⁸ Por. B. GIEMZA, *Wędrowki przez rok kościelny z Benedyktem XVI*, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2007, s. 314-320; G. MATINO, *Pan nadchodzi! Teologia i liturgia słowa Adwentu i Bożego Narodzenia*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2009, s. 121-124.

²⁹ Por. A. CUVA, *Gesù Cristo*, in: *Liturgia*, a cura di D. Sartore, A.M. Triacca, C. Cibien, Edizioni di San Paolo, Milano 2001, s. 883; M. GRONCHI, *Ciò che è essenziale per ogni discorso sulla „incarnazione”*, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 21-24; zob. np. A. AMATO, *Encarnación de Cristo. Reflexiones dogmaticas*, „Estudios Trinitarios” 32(1998), s. 357-385.

³⁰ Por. A. DONGHI, *Per una riflessione teologico-liturgica del tempo di Avvento e di Natale*, in: autori vari, *Il messale Romano del vaticano II. Orazionale e lezionario*, vol. I, s. 165-167.

b) Homilista ma pamiętać, że jego przepowiadanie będzie ortodoksyjne, jeśli zachowa wskazaną wyżej podwójną perspektywę. Należy zatem z jednej strony przypominać wiernym, że narodził się z „niewiasty” (por. Ga 4,4) człowiek Jezus to także prawdziwy Syn Boga, współistotny Ojcu. Z drugiej strony zaś trzeba im ciągle uświadamiać, że w Jezusie Syn Boga przyjął pełne człowieczeństwo – był doświadczony „we wszystkim na nasze podobieństwo, z wyjątkiem grzechu” (Hbr 4,15). Człowieczeństwo Jezusa nie było jedynie jakimś biernym narzędziem Jego Bóstwa, nie stanowiło też jakiejś zewnętrznej rzeczywistości. Właściwe spojrzenie chrystologiczne nie widzi w Chrystusie Boga, który objawiałby się obok człowieka Jezusa, poza Jego człowieczeństwem, jako rodzaj wszechmocnej, Bożej pomocy, która wszystko czyni możliwym. Przeciwnie, objawienie Boga zachodzi właśnie w człowieku Jezusie, w autentyczności i pełni Jego człowieczeństwa. Jezus jest do tego stopnia człowiekiem całkowicie autentycznym i nadzwyczajnym, że staje się objawieniem Boga żyjącego w historii ludzi. Nie chodzi tu o deprecjonowanie Bóstwa Jezusa, lecz o pokazanie jak objawia się ono poprzez pełnię Jego człowieczeństwa³¹. W Osobie Jezusa doszło do zjednoczenia Syna Bożego z pełnym człowiekiem, to znaczy z człowiekiem posiadającym konkretne ciało oraz konkretną duchową osobowość³².

c) W przepowiadaniu kerygmatu Wcielenia należy pamiętać, że misterium to polega ze swej istoty głównie na fakcie, że Przedwieczny staje się „historią” po to, aby historię otworzyć na wieczność. W ten sposób Bóg nadał ludzkim dziejom najwyższą godność. Poprzez Wcielenie Jezus stał się dla nas osobową sytuacją dotyku Boga. Dał nam możliwość obcowania z Wszechmocnym, możliwość poznawania Go i nawiązania z Nim osobowej relacji, a w efekcie możliwość zbawienia. W homilii Bożonarodzeniowej trzeba zwracać uwagę na konkretność misterium Wcielenia. Jeśli głosimy, że Słowo stało się „ciałem” (*sarx*), to owo „ciało” mamy rozumieć jako przyjęcie pełnego człowieczeństwa, które jest konkretne w swej ograniczoności, słabości, cierpieniu, a w końcu w swej konieczności umierania³³. Bardzo istotne jest także wskazanie na fakt, że Jezus wcielił się w człowieczeństwo narażone na

---

³¹ Por. E. ALBERICH, *Istanze e problemi per l'annuncio di Cristo nella catechesi oggi*, in: *Problemi attuali do cristologia. Conferenze della Facoltà Teologia Salesiana 1974-1975*, Libr. Ateneo Salesiano, Roma 1975, s. 89 n.

³² Ch. BISCONTIN, *Incarrazione: Consigli per la predicazione*, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 26.

³³ V. BOLDINI, *Incarrazione: Il significato di un termine*, „Servizio della Parola” (403) 2008, nr 40, s. 11-14.

ubóstwo, marginalizację społeczną i odrzucenie: „Wcielenie sprawia, że Syn Boży jest kolejno imigrantem, ofiarą, przestępcą ściganym przez sprawiedliwość, a wreszcie skazańcem”³⁴. Taki wymiar wcielenia pomaga odzyskać godność i nabrać duchowej siły tym wszystkim, którzy dziś znajdują się w sytuacji wykluczenia – również i takie nieludzkie sytuacje otwarte są na transcendencję. Z drugiej strony zaś wiara we Wcielenie prowadzi Kościół do utożsamienia się ze światem nędzy i zepchnięcia na margines (opcja na rzecz ubogich).

d) W przepowiadaniu misterium Wcielenia nie można ograniczyć się zatem do przekazu chrystologii statycznej – „ontologicznej” skupionej na wyjaśnianiu tożsamości Chrystusa („Chrystus sam w sobie”). Należy ją natomiast połączyć z chrystologią dynamiczną – funkcjonalną, podkreślającą relację misterium Chrystusa dla nas i dla naszego zbawienia („Chrystus dla nas”). Można powiedzieć nawet, że w przepowiadaniu homilijnym zauważalna powinna być przewaga zbawczego, odkupieńczego ujęcia misterium Chrystusa, według znaczenia, jakie dane misterium ma dla współczesnego człowieka. Motyw soteriologiczny w homilii zmierzać powinien głównie do ukazania „cudownej wymiany», poprzez którą Syn Boży dzielił konkretne, ludzkie istnienie, aby uczynić nas uczestnikami swojego synostwa w Synu”³⁵. Chodzi o ukazanie jak w Jezusie Chrystusie dokonała się mutacja człowieka i objawiła się możliwość nowego sposobu naszego egzystowania. Dokonuje się to w darze Ducha Świętego, który jest ponawiany choćby w każdej Eucharystii.

e) W przepowiadaniu misterium Wcielenia nie można zapominać więc o jego historiozbawczym wymiarze. Celebracja liturgiczna bowiem, której homilia jest częścią, to historia zbawienia *in actu*. Historia zbawienia, która uobecnia się w celebracji, objawia w czasie Kościoła zbawcze działanie Boga Ojca, który w mocy Ducha Świętego posyła swego Syna, aby człowiek mógł wrócić do swej pierwotnej świętości. Żywa obecność Ojca, Syna i Ducha Świętego włącza Kościół w dynamikę, która bierze swój początek w wiecznym planie Boga, aby znaleźć swój finał w niebieskim Jeruzalem³⁶.

f) W przepowiadaniu misterium Wcielenia nie można pominąć jego intelektualnego zrozumienia. W tym celu należy prowokować, stawiać pytania, wzbudzać zainteresowanie, duchowo przygotowywać. Tylko wtedy misterium

---

³⁴ J.C. GARCÍA PAREDES, *Syn Boży Syn Człowieczy „Który się począł z Ducha Świętego, narodził z Maryi Panny”*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2006, s. 66.

³⁵ J. DUPUIS, *Wprowadzenie do chrystologii*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999, s. 138.

³⁶ Por. A. DONGHI, *Per una riflessione teologico-liturgica del tempo di Avvento e di Natale*, s. 159.

owo może zachwycić. Z drugiej strony, w tych intelektualnych dociekaniach trzeba także umieć zatrzymać się w pół drogi. Chodzi o to, aby nie przeintelektualizować, lecz otworzyć wiernych na osobiste spotkanie z misterium. W homilii Bożonarodzeniowej ma być zatem obecny właściwy język zachwytu, medytacji, pokory, podziwu i radości.

BIBLIOGRAFIA

- AMATO A., Encarnación de Cristo. Reflexiones dogmaticas, „Estudios Trynitarios” 32(1998), s. 357-385.
- ALBERICH E., Istanze e problemi per l’annuncio di Cristo nella catechesi oggi, in: Problemi attuali do cristologia. Conferenze della Facoltà Teologia Salesiana 1974-1975, Libr. Ateneo Salesiano, Roma 1975, s. 75-95.
- BERGAMINI A., Chrystus świętem Kościoła. Rok liturgiczny. Historia, celebrazione, teologia, duchowość, duszpasterstwo, Wydawnictwo Franciszkanów „Bratni Zew”, Kraków 2003.
- BISCONTIN Ch., Incarnazione: Consigli per la predicazione, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 25-29.
- CASEL O., Misterium świąt chrześcijańskich, Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2014.
- CARIDEO A., Il Lezionario del tempo di Natale. Oggi è nato per voi il Salvatore, in: autori vari, Il messale Romano del vaticano II. Orazionale e lezionario, vol. I. La celebrazione del Mistero di Cristo nell’anno liturgico, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1984, s. 71-95.
- CUVA A., Gesù Cristo, in: Liturgia, a cura di D. Sartore, A.M. Triacca, C. Cibien, Edizioni di San Paolo, Milano 2001, s. 877-896.
- DONGHI A., Per una riflessione teologico-liturgica del tempo di Avvento e di Natale, in: autori vari, Il messale Romano del vaticano II. Orazionale e lezionario, vol. I. La celebrazione del Mistero di Cristo nell’anno liturgico, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1984, s. 159-175.
- DUPUIS J., Wprowadzenie do chrystologii, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999.
- DYK S., Homilia – droga do żywego poznania misterium Chrystusa, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2016.
- GARCÍA PAREDES J.C., Syn Boży Syn Człowieczy „Który się począł z Ducha Świętego, narodził z Maryi Panny”, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2006.
- GIEMZA B., Wędrowki przez rok kościelny z Benedyktem XVI, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2007.
- GRONCHI M., Ciò che è essenziale per ogni discorso sulla „incarnazione”, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 21-24.
- KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCIPLINY SAKRAMENTÓW, Dyrektorium homiletyczne, Pallottinum, Poznań 2015.
- MASINI M., Advent, Boże Narodzenie, Uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2002.
- MATINO G., Pan nadchodzi! Teologia i liturgia słowa Adventu i Bożego Narodzenia, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2009.
- NADOLSKI B., Leksykon symboli liturgicznych. Per visibilia ad invisibilia, Wydawnictwo „Salwator”, Kraków 2010.
- NOSSOL A., Nowe drogi chrystologii katolickiej, „Communio”. Międzynarodowy Przegląd Teologiczny 3(1983), nr 3, s. 79-97.

- PINTO S., Natale del Signore. Interpretare i testi, „Servizio della Parola” (413)2009, nr 41, s. 165-177.
- PRACZ J., Ewangelia dzieciństwa według Łukasza, w: Biblia w nauczaniu chrześcijańskim, red. J. Kudasiewicz, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1991, s. 247-283.
- SCALABRINI P.R., Natale del Signore. Interpretare i testi, „Servizio della Parola” (403)2008, nr 40, s. 145-161.
- SENDERSKI G., Ewangelia dzieciństwa Jezusa według Mateusza we współczesnym nauczaniu Kościoła, w: Biblia w nauczaniu chrześcijańskim, red. J. Kudasiewicz, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1991, s. 193-245.
- STACHOWIAK L., Narodzenie Pańskie. Msza w dzień. Pierwsze czytanie, w: Komentarze biblijne do czytań mszalnych. Święta, red. J. Homerski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1981, s. 17-19.
- STACHOWIAK L., Narodzenie Pańskie. Wieczorna msza wigilijna. Pierwsze czytanie, w: Komentarze biblijne do czytań mszalnych. Święta, red. J. Homerski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1981, s. 7-9.
- ŚWIĘTA KONGREGACJA KULTU BOŻEGO, Wprowadzenie do drugiego wydania Lekcjonarza mszalnego, Pallottinum, Poznań 2011.
- ZAN R. De, L'uomo diventa divino solo quando accoglie Dio che si fa uomo, in: R. DE ZAN, R. LAURITA, La Parola per la Chiesa. Commento alle letture delle domeniche e delle feste. Anno A, Edizioni Dehoniane, Bologna 2007, s. 27-30.

MISTERIUM WCIELEŃIA W PRZEPOWIADANIU HOMILIJNYM.
STUDIUM NA PODSTAWIE LEKCJONARZA
UROCZYŚCZOŚCI NARODZENIA PAŃSKIEGO

S t r e s z c z e n i e

Uroczystość Narodzenia Pańskiego zawiera cztery formuły celebracji misterium Wcielenia. Poprzez swoiste teologiczne *crescendo* teksty Lekcjonarza prowadzą wspólnotę do wnętrza tego misterium, aby odkrywać jego znaczenie. Czytania Lekcjonarza uwzględniają kierunek interpretacji misterium Wcielenia właściwy zarówno dla chrystologii oddolnej, jak i odgórznej. W przepowiadaniu homilijnym dowartościować należy jednak bardziej ujęcie oddolne właściwe dla chrystologii dynamicznej, funkcjonalnej. Homilia tej celebracji winna prowadzić wiernych do kontemplacji Boga, który w Jezusie Chrystusie przybywa na spotkanie człowieka, wciela się w jego historię, solidaryzuje się z nim. W ten sposób przywraca ludzkiej egzystencji transcendentny wymiar. Poprzez aktualizację misterium Wcielenia w liturgii Ojciec, w mocy Ducha, umożliwia człowiekowi zjednoczenie z Jego Synem po to, aby mógł on odtworzyć w sobie pierwotne podobieństwo do Boga zniekształcone przez grzech pierworodny. Homilia ma także ukazać, jak misterium to znajduje swoje przedłużenie w życiu wierzących poprzez realizację stylu Jezusowej egzystencji objawionej w pokorze Wcielenia oraz w ubóstwie narodzin w betlejemskiej szopie.

Słowa kluczowe: Misterium Wcielenia; homilia; Lekcjonarz mszalny; uroczystość Narodzenia Pańskiego.